

Synpunkter på utredningen Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)

HSO i Stockholms län

2017-01-26

HSO i Stockholms län tar inte ställning till hur vinstintressen i välfärden ska regleras, eller om det är nödvändigt, men vill lyfta upp ett antal aspekter kring välfärdstjänster, utifrån vår erfarenhet av att samverka med Stockholms läns landsting.

Att mindre än tre procent av den verksamhet som köps av kommuner och landsting idag utförs av icke-vinstsyftande aktörer tycker vi är en alltför liten andel. Vi kan också se risken att en fortsatt utveckling inom välfärdsområdet mot allt färre och större vinstsyftande aktörer, där nationella koncerner köper upp mindre aktörer, leder till en allt större likriktning. Men det viktigaste för att skapa en verklig mångfald, och en reell valfrihet, handlar enligt oss inte om antalet aktörer, utan om att brukarna ska kunna välja mellan tjänster med olika innehåll. Dock är det precis som utredningen också framhåller ofta svårt för brukare att avgöra kvaliteten på en tjänst och därmed göra informerade val. Vår upplevelse är precis som utredningen skriver, att den kvalitetsinformation som trots allt finns, sällan är lättillgänglig för varken beställare eller brukare. Detta informationsproblem anser vi att staten behöver ta ytterligare initiativ till att lösa.

Vi håller med om att om man vill att de idéburna organisationerna i framtiden ska stå för en större del av välfärdsproduktionen behöver åtgärder vidtas. Vi vill här lyfta fram vikten av att i upphandlingar ställa krav på sociala hänsyn, och inte minst tillgänglighet/universell utformning, och inte bara göra ”lägsta-pris-upphandlingar”. Själva upphandlingsförfarandet anser vi är avgörande både för att tillvara de värden som idéburna organisationer kan bidra med, men också för att skapa välfärdstjänster som alla kan använda.

För att skapa full delaktighet, en god folkhälsa för alla och en jämlik vård behöver Sverige en välfärd som utgår ifrån att människor har olika sätt att fungera, och därmed olika behov. Att vissa människor använder rullstol, har en synnedläggelse eller har livslånga och omfattande vårdbehov, måste vara självklara utgångspunkter i skapandet av välfärdstjänster, oavsett vem utföraren är. I vår verksamhet ser vi tyvärr alltför ofta exempel på att en tjänst som upphandlats av landstinget inte är användbar för alla, trots att detta hade varit fullt möjligt, om

bara tillgänglighet/användbarhet oavsett funktionsförmåga funnits med som ett tydligt och konkretiserat krav i upphandlingsunderlaget.

Precis som utredningen oroas vi av att offentliga och privata verksamheter drar till sig brukare med olika socioekonomisk bakgrund, och frågan om detta beror på aktiv kundselektering anser vi behöver utredas ytterligare. En aktiv kundselektering riskerar att drabba även personer med funktionsnedsättning och/eller omfattande vårdbehov.

Vi är positiva till förslaget på sida 110 att:

”22 § Om ett anbud förefaller vara onormalt lågt, ska den upphandlande myndigheten begära att leverantören förklarar det låga priset eller kostnaden. Myndigheten ska förkasta anbudet om leverantören inte på ett tillfredsställande sätt har förklarat det låga priset eller kostnaden. Myndigheten ska också förkasta en leverantörs anbud om den finner att det onormalt låga beror på att anbudet inte stämmer överens med tillämpliga miljö- social- eller arbetsrättsliga skyldigheter”.

Vi är också mycket positiva till förslagen kring hur samverkan mellan offentliga och idéburna organisationer kan utvecklas, inte minst genom det som kallas idéburna offentliga partnerskap. Att ge Upphandlingsmyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor i uppdrag att gemensamt utarbeta en vägledning för hur samverkan kan utvecklas tycker vi är ett tydligt och konkret förslag som bör genomföras omgående. Det är naturligtvis viktigt, precis som utredningen skriver, att detta uppdrag genomförs i samråd med relevanta aktörer, inte minst funktionshindersrörelsen.

Även förslaget att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att arbeta med informationsinsatser gentemot kommuner och landsting i frågor som rör möjligheterna till samverkan med idéburen sektor, samt möjligheterna att underlätta för dessa aktörer som utförare av välfärdstjänster, anser vi är positivt. Vi tycker dock att även detta uppdrag ska utföras i samråd med civilsamhällets organisationer. Vi anser inte att det är självklart att Upphandlingsmyndigheten i dagsläget har tillräckliga kunskaper om levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning.